

Mirsad Hadžikadić:

Išao sam u Živinice, grad koji pripada našoj regiji Sava, a smješten je na sjeveroistoku Bosne i Hercegovine. Tamo smo održali prvu osnivačku skupštinu svih članova koji su birali svoje predstavnike u Gradskom odboru, kao i u Regionalnoj skupštini. Bilo je to lijepo, zabavno, odlično organizovano okupljanje. Pripremljena je mala sala i bila je puna. Bilo je jako vruće, pa smo se premjestili na mnogo veće i hladnije mjesto, u veliku salu jednog kina. Zapravo je bilo dobro. Poslije toga smo se vratili u Sarajevo, pa smo naredni dan samo ja i Mirzeta posjetili Goražde, grad u istočnom dijelu Bosne koji pripada Federaciji. Otišli smo na poziv mladih iz tog grada. U tom gradu nismo imali veliku organizaciju, ali su nas pozvali da dođemo i da održim govor o profesionalnosti odnosno kompetentnosti kao o ključu za rješavanje problema u Bosni. Ja inače jako volim tu temu, stalno govorim o tome i bilo je jako zanimljivo. Sve je iznenadio broj ljudi koji su prisustvovali tribini jer je taj grad jedno od uporišta velikih stranaka, a mi rijetko imamo pristup ljudima u takvim mjestima. Zapravo je to baš super. Smatram da je to dobro odrađeno. Ljudima se dopalo, ostali su dugo, a bilo je i mnogo mladih, baš kako je trebalo biti da bismo prenijeli svoju poruku. Poslije tribine smo još neko vrijeme proveli s njima i popili kafu. Prenoćili smo u tom gradu, a zatim otišli u Srebrenicu koja je udaljena tri sata vožnje i nalazi se u Republici Srpskoj. To je mjesto na kojem se dogodio genocid. Razgovarali smo sa gospodinom koji je godinama bio član Odbora za organizaciju Marša mira, ali je dao ostavku. Razgovarali smo o poteškoćama održavanja tog događaja, a predstavio sam mu i neke svoje ideje o tome kako od toga napraviti nešto više. Zatim smo planinarili do jedne džamije koja je izgrađena na visokoj stijeni. Trebalo nam je 45 minuta da se popnemo, a nismo očekivali da ćemo ići planinariti onako dotjerani. Ta džamija je smještena na samom rubu litice do koje vodi strm uspon i pogled je predivan. Kad smo sišli, razgovarali smo sa ljudima iz neprofitne organizacije Emmaus, koja pomaže ljudima širom svijeta. Onda sam u nedjelju naveče imao prenos uživo preko Facebooka i razgovarao sam s čovjekom koji je bio načelnik Srebrenice, pa je izgubio na narednim izborima i sada će se ponovo kandidovati, kao i sa predstavnicima iz Emmausa. Govorili smo o Srebrenici i cijeloj regiji u ekonomskom smislu. Razgovarali smo i o tome kako su se neki prethodno raseljeni ljudi odlučili vratiti u Srebrenicu, kako su shvatili da se tamo ne mogu zaposliti i da se vlasti za njih ne brinu i onda opet otišli. Razgovarali smo o

mogućnostima da se ti ljudi ponovo vrate tamo. Danas je u Zenici održana jako zanimljiva svečanost u čast Kulina bana, koji je bio nešto slično lordu u Engleskoj, osoba koja vlada jednim dijelom zemlje. On je bio najveći takav vladar u to vrijeme, 1180. godine, što je vjerovatno prvi znak bosanske državnosti. Na svečanosti je obilježena 830. godišnjica njegove Povelje, kojom svim trgovcima i putnicima iz Dubrovačke Republike dozvoljava slobodu kretanja po bosanskoj zemlji i nudi im zaštitu. To je prvi pisani dokument u kojem se Bosna spominje kao zemlja i u kojem se govori o toleranciji i poštovanju prema drugima. Spomenuta svečanost se održala u parku koji nosi ime Kulina bana i prisustvovala su joj i dva člana tročlanog Predsjedništva BiH, koji su održali govore. Meni se dopao povod tog okupljanja. U istom parku je otkrivena i replika ploče iz istog perioda sa natpisom jednog suca, koja dokazuje da je u Bosni u to vrijeme postojao pravni sistem. Upravo sam se vratio u Sarajevo. Večeras u jednom hotelu jedan autor predstavlja i potpisuje svoju knjigu, pa ću prisustvovati i tom događaju. Nakon toga, u devet sati naveče, održat će se sastanak Predsjedništva Platforme za progres.

Clark Curtis:

Imam neke informacije vezano za osnivačke skupštine u ta dva grada koja ste posjetili. Iz naših prethodnih razgovora znam da je ranije bilo manjih unutrašnjih previranja i političkih nesporazuma oko toga ko bi šta trebao raditi. Da li još uvijek nailazite na to na sastancima kojima prisustvujete ili sve zavisi od toga o kojem se gradu radi?

Mirsad Hadžikadić:

Zavisi od grada. Danas sam bio u Zenici, gradu u kojem je došlo do najvećeg unutrašnjeg previranja. Unutar odbora su nastale dvije frakcije i to je dovelo do problema. Danas su mi neki od njih prišli i pitali kakvi su planovi i šta se radi po tom pitanju. U svakom slučaju, mislim da napredujemo i da se stvari mijenjaju. Razgovarali smo i sa osobom koju smo zadužili da uspostavi novu organizaciju u tom gradu. Bilo je teško i u Mostaru, gradu smještenom u problematičnom dijelu zemlje, jer smo tamo imali osobu koja nije bila dorasla zadatku. Sada imamo nekoga koji je jako učinkovit, naporno radi, donosi teške odluke i širi organizaciju. Čini

se da su oni na putu da se potpuno oporave i napreduju. I u dijaspori je bilo problema sa rukovodstvom, pa i to rješavamo. U konačnici, sve zavisi od osobe koja to vodi, kao i inače u životu. Ako imate pravu osobu, sve je u redu i stvari se razvijaju u pravom smjeru. U tom slučaju bivaju izabrane prave osobe koje su na nivou zadatka i tad je organizacija zdrava. Ako nemamo takvu osobu koja zaista živi naše vrijednosti, onda se sve raspada. Tu lekciju smo naučili, da kvalitet uvijek treba staviti ispred kvantiteta i pronaći prave ljude. Bolje je imati manji broj pravih osoba, a ne posmatrati samo brojnost. Svi naši članovi trebaju imati ugled posebnih osoba. Naše vrijednosti su zemlja, poštenje i sposobnost. To smo naučili na teži način i sada želimo primijeniti svuda. Danas se desilo nešto što može poslužiti kao primjer za ovo o čemu govorim. Kupovao sam cipele i u prodavnici sam našao jedne koje su mi se dopale, ali nisu ih imali u mojoj veličini. Prodavačica je ponudila da donese moj broj iz druge prodavnice koja se nalazi u blizini. Rekao sam da nemam vremena da čekam, ali da ću se vratiti da probam te cipele kad obiđem još neke prodavnice u tom tržnom centru. Petnaest minuta kasnije sam se vratio. Sa mnom je bio jedan kolega koji je pitao prodavačicu je li mislila da se neću vratiti. Ona je rekla da je razgovarala sa svojom kolegicom o tome i da su obe bile sigurne da ću se vratiti. Kada se radi o političarima, većina ljudi ne bi bila sigurna, ali ona jeste. To je ono što želimo promovirati, vrijednost Platforme je to što ljudi u nju mogu imati povjerenja. To zaista dobro objašnjava ko smo mi i šta predstavljamo. To pokušavamo postići u svakom gradu.

Clark Curtis:

Možete li podijeliti neka opažanja ili utiske sa sastanka sa mladima? Znam da su vam mladi ljudi jako važni i možda nam možete prenijeti i neka njihova opažanja ili mišljenja koja su podijelili s vama, a koja su vas se dotakla.

Mirsad Hadžikadić:

Meni je bilo zanimljivo to što su oni željeli da razgovaramo o vrijednostima. Oči su im bile raširene kada sam govorio o toj temi, o obrazovanju i o njihovoj ulozi u događanjima u Bosni i Hercegovini. Oni žive u dijelu zemlje koji je mnogo propatio. Njihova općina bila jedna od najuspješnijih u Jugoslaviji, a danas su na ekonomskom dnu u Bosni. Oni se pokušavaju boriti i traže rješenja da bi to mjesto napravili boljim. Mnogo je mladih ljudi otišlo, a tu su bili oni koji su ostali da se bore. Pogodile su me njihova volja i spremnost da daju svoj doprinos, iako postoji strah da bi za to na kraju mogli platiti. Mi nismo vladajuća stranka, a vladajuće stranke u takvim malim gradovima su jako osvetoljubljive. Ako niste s njima, onda ste protiv njih i u tom slučaju vam ne daju pristup bilo čemu, pa ni onome što bi trebalo biti dostupno svima. Zanimljivo je da su oni sami pokrenuli tu temu razgovora. Poslije toga su mnogi od njih htjeli da se slikamo zajedno. Ništa posebno nisu tražili, samo da se družimo i normalno razgovaramo. Naposljetku, meni je najzanimljivije bilo i najviše me iznenadilo to što su izabrali baš tu temu. Meni je to znak da se naša poruka širi i da je prihvaćena.

Clark Curtis:

Htio sam vas pitati i za vaše utiske. Znam da se radi samo o jednom gradu, ali me zanima kako vam to pomaže da unaprijedite cilj pokreta, s obzirom na to da su mladi jako važni? I kako to okrenete u svoju korist na takvim sastancima?

Mirsad Hadžikadić:

To je zaista jako važno, mladi su nam jako važni jer oni nisu imali vremena da postanu tako korumpirani kao starije stanovništvo. Mislim da se oni lakše promijene. Mladih je mnogo, ali ne glasa ih onoliko koliko bi trebalo. Mi stalno govorimo o mladima. Juče me je čak jedna gospođa, očito penzionerka, dozivala na ulici i zamolila me popijemo kafu. Sačekala je da kupim ono po što sam došao, pa smo otišli na kafu. Uz kafu je spomenula da stalno sluša kako naglasak stavljamo na mlade ljude i pitala treba li ona kao starija vratiti svoju člansku iskaznicu. Rekao

sam joj da su i oni važni, iako je mlađih 60%, tu je i 40% starijih ljudi, što znači da nije sama. I naravno, da ne vraća iskaznicu. Poruka ovoga je da mi vjerujemo u mlade ljude u Bosni i očekujemo da prihvate odgovornost. Osvježavajuće je to koliko njih se želi kandidovati za pozicije unutar Platforme, to što su hrabri i elokventni, obrazovani, mogu mnogo toga pružiti i ozbiljno shvataju svoju ulogu, a sve to je kombinovano sa činjenicom da mene lično ljudi sve češće prepoznaju na ulici. Imam još jednu anegdotu iz onog tržnog centra. Na informacijama sam pitao za prodavnicu cipela i gospođa koja tamo radi me prepoznala i rekla da je član naše stranke. U prodavnici cipela su me tri prodavačice prepoznale i obratile mi se imenom ili sa Professore, kako me inače najčešće zovu. Dakle, kombinacija te dvije stvari, mladih ljudi koji su s nama i spremni su da se bore i toga što postajemo prepoznatljiviji, zaista ohrabruje moju nadu da bi se stvari mogle preokrenuti.

Clark Curtis:

I meni je to zanimljivo. Ovako razgovaramo već neko vrijeme i kad ste prvi put otišli tamo, bili ste profesor iz Sjedinjenih Američkih Država, relativno nepoznat javnosti. Neki su se pitali i šta radite tu. Kako vrijeme prolazi, čini mi se da ljudi sve ozbiljnije prihvataju i poruku jer uviđaju da vi to ozbiljno shvatate i da to nije bilo samo dođoh, odoh i gotovo. Vi ste još uvijek tamo i još uvijek se borite za njih i njihove ciljeve.

Mirsad Hadžikadić:

Osim te prepoznatljivosti, mislim da su se povećale i nada i vjera u to da se nešto može učiniti, što je veoma važno. Nastavlja se i trend kopiranja naše poruke, što također pokazuje da napredujemo. Ljudi iz drugih stranaka sve više prate naše prenose uživo preko Facebooka, u zavisnosti od toga koga pozovemo za gosta. To znamo po njihovih negativnim komentarima. Na društvenim medijima izbori su već počeli. Vidi se da su one stranke koje su dobro organizovane i finansijski dobrostojeće već uposlile ljude sa zadatkom da ratuju na društvenim medijima. Oni

zapravo idu na sva mjesta koja smatraju važnim i pokušavaju napasti i umanjiti važnost svega drugog. Naše prenose uživo preko Facebooka obično prati između 150 i 250 ljudi, a onda broj pregleda naraste na oko 30 000 u narednih sedam dana. Iznenada smo primjetili priliv dodatnih 100 ili 150 ljudi. To su oni koje su druge stranke poslale da započinjaju svađe. To je jako zanimljivo. Činjenica je da nas kopiraju i napadaju, ali nama to znači da smo prepoznati i i primijećeni, što nam pruža osjećaj zadovoljstva. Spomenuo sam da su danas u Zenici bila i dva člana Predsjedništva BiH. Nakon otkrivanja ploče sam stojao u publici, a sadašnji predsjedavajući Predsjedništva, g. Komšić, je prolazio tuda. Ja nisam ništa rekao, nisam mu se javljao. Ne poznamo se dobro, ali smo se nekoliko puta sreli u prolazu i znamo jedan za drugoga. Jednom prilikom, tokom kampanje, bio sam gost u jednoj televizijskoj emisiji. Kad sam bio na šminkanju, i on je došao jer je bio naredni gost u istoj emisiji. Tražio je da nas upoznamo i kratko smo se upoznali prije emisije. Nakon toga smo se par puta sreli i samo kratko pozdravili i rukovali. U Zenici je prolazio pored mene i ja se nisam pokušavao javiti ili mu pružiti ruku, ali me on slučajno ugledao. Stao je i pružio mi ruku da se pozdravimo. Mogao je samo proći jer zašto bi davao značaj, poklanjao pažnju ili pokazao da je prepoznao protivnika. Lijepo od njega što je stao i pružio ruku, a i ljudi oko nas su to primjetili. To također govori o porastu prepoznatljivosti i to je u redu.

Clark Curtis:

Imam još dva kratka pitanja, ako imate vremena. Prvo se odnosi na vašu posjetu Srebrenici i sastanak vezano za Marš mira. Spominjali ste da imate neke ideje za taj događaj. Na kakve ste promjene mislili? Da li u smislu podizanja svijesti ili nešto drugo?

Mirsad Hadžikadić:

Ja bih Marš mira želio produžiti na više od ta tri dana koji završavaju kolektivnim ukopom i komemoracijom. Želio bih da to mjesto bude muzej na otvorenom dostupan tokom cijele godine, da ljudi mogu otići tamo kad god imaju vremena. Da se ponudi i helikopter koji bi za tri sata prevezao one koji to mogu platiti, da se može ostati više dana, da se obezbijede vodiči. To bi

pomoglo lokalnoj ekonomiji. Ljudi bi mogli otvoriti svoja vrata, ponuditi hranu i spavanje i tako zaraditi. Posjetioći bi mogli upoznati ljude koji su to preživjeli i s njima o tome razgovarati. I raspored Marša mira bi se mogao puno bolje planirati, tako da se ne ugrožavaju životi onih koji u njemu učestvuju. Donedavno nisam ni znao da je ove godine jedna osoba podlegla povredama koje je zadobila na Maršu mira. Ove i prošle godine je bilo teško. Ove su godine otvorili novi dio trase, zapravo su ga deminirali da bi učesnici Marša mogli proći tim putem. Padala je kiša i bilo je puno blata. Blato stvara probleme jer čovjek može otklizati unazad i pasti niz planinu. Opisat ću jednu stvar koja pokazuje nesposobnost organizatora da to urade kako treba. Drugi dan Marša bi trebao biti najteži jer se radi o strmom usponu uz planinu Udrč. Radi se o uskoj stazi kroz šumu gdje su krošnje drveća štatile učesnike Marša od kiše i sunca, a korijenje je put održavalo prohodnim. Oni su tu stazu proširili, sada je široka oko 3 metra, i povadili su korijenje stabala. Sad kad pada kiša ništa ne zaustavlja klizanje zemlje i staza se pretvara u tekuće blato. To je užasno. Isto je bilo i prošle i ove godine. Ja ne želim da ljudi razmišljaju o tome da li će preživjeti, želim da razmišljaju o onima koji su prošli te užasavajuće događaje. Sada se komadi odjeće i obuće onih koji su tu poginuli mogu vidjeti okolo po zemlji i na drveću. To treba zaštititi, zatvoriti u staklene vitrine. Želio bih da se ljudima ispriča priča, da se obezbijede slušalice na koje bi slušali naratora dok se kreću kroz to područje, da bi razumjeli šta se kojeg dana dešavalo. Organizatorima se svake godine daje mnogo novca, a oni nisu puno napravili. Znam da dio tog novca vjerovatno nestane zbog korupcije. Ovo bi mogao biti jedinstven muzej na otvorenom u kojem bi ljudi mogli dobiti informacije o strahotama koje su se dešavale, dok hodaju stopama onih koji su kroz to prošli. Koliko često čovjek ima priliku da razgovara sa preživjelima? Prošli put sam spominjao čovjeka koji je bio vodič na Maršu mira. Šest dana je nosio svog brata, koji je prvo bio povrijeđen, a onda je umro, do slobodne teritorije, da bi ga tamo ukopao. Toliko se može napraviti od toga. Uvredljivo je što tamo nisu postavljene čak ni kante za smeće, pa ljudi okolo bacaju omote kad nešto pojedju. Morali bi imali osoblje zaduženo za čišćenje, kojem bi trebalo nekoliko dana da sve to počiste. Posjetiocima se ne nudi prilika da razgovaraju sa ljudima koji su sve to preživjeli, to se ne organizuje. Kao što sam već spominjao, ja sam imao sreću da spavam u kući čovjeka koji je bio vodič onima koji su pokušavali pobjeći iz Srebrenice. Imao sam priliku da upoznam spomenutog čovjeka koji je nosio svog brata, a putem

sam sreo i čovjeka koji svake godine učestvuje u Maršu mira i koji je prešao taj put i one 1995. godine, kad je još bio dječak. Dok smo prolazili, on nam je govorio o članovima svoje porodice koji su poginuli, opisujući ko su bili i kako su živjeli. Osjećam se loše zato što se čini tako malo, a imaju toliko toga što bi se moglo pokazati svijetu.

Clark Curtis:

Moje posljednje pitanje odnosi se na nedavna politička dešavanja u Italiji, sa promjenom strukture vlasti i ispadanjem nacionalista desnog krila iz igre. Da li to ima ikakvog uticaja na Bosnu ili je to samo nešto što treba pratiti?

Mirsad Hadžikadić:

To utiče na svakoga. Što ekstremisti budu imali manje prilike da vladaju, to će svijetu biti bolje. Italija se prilično okrenula udesno i nadam se da će je ovi događaji malo gurnuti nazad prema centru. Svako kretanje prema centru bilo gdje u Evropi, pa i u svijetu, predstavlja dobre vijesti za Bosnu jer će tako ljudi shvatiti da svijet nije potpuno poludio. Nemam ništa protiv desnice, ali imam protiv ekstrema, odnosno onih koji ne žele da bude bolje svima, nego samo nekima. S tim se nikako ne slažem, a to je zapravo suština ovog kretanja ekstremno udesno, da bude bolje nekima, ali ne i svima. Mislim da bi za Bosnu bilo dobro ako se Italija okrene prema centru, a moguće je da hoće. Postojala je mogućnost nastavka kretanja udesno sa onim gospodinom koji je zapravo vođa te ekstremne desnice. Njemu očito nije ponuđeno da formira vladu jer su vjerovatno uvidjeli da to ne bi mogao izvesti. To je dobar znak, mada ne znači da će se oni u potpunosti okrenuti prema centru, nego da se neće nastaviti kretati udesno, a čak bi i to bile dobre vijesti. Trenutna dešavanja u Engleskoj će utjecati na dešavanja u Bosni, to koliko će oni otići udesno. Postoje naznake da će Boris Johnson uraditi baš to, vjerovatno uz ohrabrenje od strane predsjednika Trumpa. Vidjet ćemo.

